

PRZYGOTOWANIE DO MAŁŻEŃSTWA I ŻYCIA RODZINNEGO W DIECEZJI LEGNICKIEJ

I. WPROWADZENIE

1. Pismo Święte już na pierwszych kartach oznajmia, że Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo, „stworzył mężczyznę i kobietę” (Rdz 1,27). W świetle tego objawienia mężczyzna i kobieta są powołani do istnienia w doskonałej i pełnej równości oraz godności jako osoby ludzkie, a ich zespolenie stanowi pierwszą, najbardziej naturalną formę wspólnoty. „Bóg nie stworzył ich «jako połowicznych» i «niekompletnych». Bóg stworzył ich dla wspólnoty osób, w której jedno może być «pomocą» dla drugiego, ponieważ są równocześnie równi jako osoby («kość z moich kości») i uzupełniają się jako mężczyzna i kobieta tworząc jedno ciało (Rdz 2,24) oraz powołani są, by przekazywać życie (Rdz 1,28). Przekazując swojemu potomstwu życie ludzkie, mężczyzna i kobieta jako małżonkowie i rodzice współdziałają w wyjątkowy sposób z dziełem Stwórcy (KKK 372), który sam jeden jest Dawcą istnienia i Panem życia” (II Polski Synod Plenarny, *Katolicka nauka o małżeństwie i kobiecie*, nr 3, Poznań 2001, s. 30).
2. Małżeńskie przymierze, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury do dobra małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, zostało między ochrzczonej podniesione przez Chrystusa Pana do godności sakramentu (por. *Kodeks prawa kanonicznego* 1055 § 1).
3. Małżeństwo w świetle wiary upragnione, przygotowane, sprawowane i codziennie przeżywane to związek, „który Kościół łączy, ofiara umacnia, błogosławieństwo potwierdza, aniołowie ogłaszają, a Ojciec uznaje... Obydwoje są współwyznawcami, obydwójce współsługami, nie istnieje żadna różnica co do ducha, ani co do ciała. Owszem, rzeczywiście dwoje są w jednym ciele; gdzie jest jedno ciało, tam jest i jeden duch” (*Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 11, Katowice 1996, s. 14).
4. W naszych czasach, bardziej niż kiedykolwiek, konieczne jest przygotowanie młodych do małżeństwa i życia rodzinnego. Dlatego Kościół popiera lepsze i intensywniejsze programy przygotowania do małżeństwa przede wszystkim po to, aby stworzyć pozytywne warunki do powstawania i dojrzewania udanych małżeństw oraz – na ile to możliwe – wyeliminować trudności, z którymi wiele małżeństw się boryka (por. Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska Familiaris consortio*, nr 66).
5. Formę przygotowania młodych ludzi do życia w małżeństwie i rodzinie stanowi katecheza przedmałżeńska, rozumiana jako droga zastosowania doświadczenia wiary w nowym stanie życia w małżeństwie, analogicznie do katechumenatu prowadzącego do chrztu.

Ważną funkcją tej katechezy jest między innymi stworzenie szansy przyjęcia chrześcijańskiego modelu małżeństwa i rodziny także i tym parom narzeczeńskim, które wyrażają wolę ułożenia swojego życia po chrześcijańsku, mimo że aktualnie proszą o ślub w kościele jedynie ze względu na tradycję, bez głębszego zrozumienia natury sakramentu małżeństwa. Katecheza przedmałżeńska powinna być wprowadzeniem narzeczonych we wspólne życie modlitewne lub umocnieniem ich ducha modlitwy. Zdobywanie tej umiejętności może okazać się pomocne w małżeńskich i rodzinnych sytuacjach kryzysowych (por. II Polski Synod Plenarny, *Katolicka nauka o małżeństwie i kobiecie*, nr 42, Poznań 2001, s. 42).

II. ETAPY PRZYGOTOWANIA DO MAŁŻEŃSTWA

6. Przygotowanie do małżeństwa jest procesem stopniowym oraz ciągłym i tak należy je pojmować. Składa się ono z trzech podstawowych etapów: przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie.

A. Przygotowanie dalsze

7. Jest to pierwszy etap procesu przygotowania, który swój początek ma już w dzieciństwie, w domu rodzinnym. Kontynuowany jest na wszystkich etapach szkolnych, obejmuje również młodzież akademicką. W tym odpowiedzialnym zadaniu rodziców i szkołę powinna wspierać katecheza. Na tym etapie przygotowania chodzi o:
 - kształtowanie własnego charakteru,
 - szacunek dla każdej zdrowej wartości ludzkiej,
 - umiejętność współżycia z innymi,
 - rozpoznanie i zrozumienie własnego powołania,
 - szacunek dla cnoty czystości,
 - odpowiednią postawę wobec rodziny oraz instytucji małżeństwa (zob. DDR 19).
8. W ramach tego etapu usilnie zaleca się przeprowadzenie spotkań z rodzicami dzieci przygotowujących się do I Komunii Świętej, podejmujących kwestie *naturalnych metod rozpoznawania płodności* oraz sposobów, w jakie należy rozmawiać z dziećmi na tematy dotyczące płodności i prokreacji. Zwraca na to uwagę papież Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio*: „Wychowanie do miłości pojętej jako dar z siebie stanowi nieodzowną przesłankę dla rodziców wezwanych do przekazania dzieciom jasnego i subtelnego wychowania seksualnego. W obliczu kultury, która na ogół «banalizuje» płciowość ludzką, interpretując ją i przeżywając w sposób ograniczony i zubożony, odnosząc ją jedynie do ciała i egoistycznej przyjemności, posługa wychowawcza rodziców musi skupić się na zdecydowaniu na kulturze życia płciowego, aby była ona prawdziwie i w pełni osobowa: płciowość jest w istocie bogactwem całej osoby – ciała, uczuć i duszy – ujawniającym swe głębokie znaczenie w doprowadzeniu osoby do złożenia daru z siebie w miłości” (FC nr 37).

9. Usilnie zaleca się również przeprowadzenie zajęć z tematyki odpowiedzialnego rodzicielstwa podczas przygotowania do bierzmowania. Naturalne planowanie rodziny, jako przejaw odpowiedzialności człowieka, stanowi szansę jego pełnego rozwoju oraz podstawy moralnie godziwych więzi małżeńskich i rodzinnych. Wiedza dotycząca tej dziedziny jest nieodzownym warunkiem przygotowania do małżeństwa i kształtowania odpowiedzialnego rodzicielstwa – znacznie wcześniej niż w fazie przedślubnej¹. Zajęcia te powinien poprowadzić doradca życia rodzinnego², który posługuje w parafii lub poza jej terenem, posiadający ważną misję kanoniczną od biskupa diecezjalnego. W tym czasie warto zaprosić na spotkanie również rodziców młodzieży przygotowującej się do bierzmowania, by przypomnieć im ważne kwestie dotyczące wartości rozmów z dziećmi na tematy dotyczące płodności i prokreacji.

B. Przygotowanie bliższe

10. Przygotowanie bliższe ma znacznie szerszy zakres, jednak nadal dokonuje się równoległe z zadaniami spełnianymi w rodzinie³. Podstawowym celem przygotowania bliższego jest:
- pogłębienie nauki o małżeństwie i rodzinie,
 - uwrażliwienie na fałszywe teorie odnośnie do małżeństwa i rodziny,
 - przysposobienie do międzyosobowego życia w małżeństwie i rodzinie,
 - pogłębienie życia wspólnotowo-liturgicznego (zob. DDR 24).
11. Ta część przygotowania rozpoczyna się w momencie podjęcia decyzji o zawarciu małżeństwa. Dla niektórych par etap ten związany jest z zaręczynami. Formacja prowadzona w tym czasie pozwoli parze spokojnie i bez pośpiechu przepracować wiele ważnych tematów i odbyć katechezę przedślubną.
12. Jeżeli nupturienci nie zdecydują się uczynić tego wcześniej, najlepiej na pół roku przed planowaną datą ślubu powinni zgłosić się do parafii, w której chcą zawrzeć sakrament małżeństwa. Zaleca się, aby była to rodzinna parafia narzeczonej lub narzeczonego bądź parafia zamieszkania jednego z nich. Uzyskają wtedy wszelkie potrzebne informacje o terminach i miejscach katechez głoszonych w diecezji oraz otrzymają opracowaną na potrzeby diecezji legnickiej *Książeczkę dla narzeczonych – indeks*, która służy do zapisywania poszczególnych etapów przygotowania do małżeństwa. Każdy przygotowujący się

¹ „Do warunków koniecznych należy [jednak] także znajomość cielesności i jej rytmów płodności. Trzeba zatem uczynić wszystko, aby udostępnić tę wiedzę ogółowi małżonków, a **wcześniej jeszcze osobom młodym**, poprzez informację i wychowanie jasne, stosowne i poważne, przy współudziale par małżeńskich, lekarzy i ekspertów. Znajomość taka powinna następnie wejść w wychowanie do samokontroli: stąd płynie **absolutna konieczność** cnoty czystości i stałego wychowywania do niej” (FC nr 33).

² Spis doradców życia rodzinnego upoważnionych do pełnienia tego rodzaju posługi znajduje się w Wydziale Duszpasterstwa Rodzin Legnickiej Kurii Biskupiej lub na stronie internetowej: www.drdl.diecezja.legnica.pl.

³ *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* wyraźnie zaznacza, że prócz katechizacji w szkole należy w każdej parafii, analogicznie do przygotowania przed I Komunią Świętą i przed bierzmowaniem, wprowadzić katechezę przedmałżeńską dla młodzieży, która obejmuje minimum 25 spotkań. Zwraca na to uwagę również dokument I Synodu Diecezji Legnickiej pt. *Instrukcja o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego w diecezji legnickiej*, w: *I Synod Diecezji Legnickiej*, tom I, Legnica 2012, s. 231-243.

do małżeństwa posiada osobną książeczkę. Po skończonym przygotowaniu narzeczeni mogą zatrzymać indeks jako pamiątkę.

13. W diecezji legnickiej przygotowanie bliższe do małżeństwa składa się z 10 katechez, które obowiązują w całej diecezji. Są głoszone w parafiach, ewentualnie w dekanacie, w rejonie lub na rekolekcjach dla narzeczonych. Istnieje również możliwość odbycia tych nauk w formie rekolekcji w domach rekolekcyjnych lub w innych zaproponowanych miejscach. Szczegóły dotyczące prowadzonych katechez i innych spotkań dla narzeczonych dostępne są na stronie internetowej: www.drldl.diecezja.legnica.pl.

Tematy katechez obowiązujących w diecezji legnickiej:

1. Człowiek stworzony do przeżywania wspólnoty.
 2. Grzech niszczeniem zdolności do wspólnoty.
 3. Natura odkupienia.
 4. Liturgia sakramentu małżeństwa.
 5. Sakramenty św. w życiu rodziny.
 6. Odpowiedzialne rodzicielstwo (Naturalne Metody Rozpoznawania Płodności).
 7. Miłość w małżeństwie – rozwój i zagrożenia miłości małżeńskiej.
 8. Komunikacja i dialog w małżeństwie.
 9. Rodzina pochodzenia – rodzice i teściowie.
 10. Zadania rodziny chrześcijańskiej – rodzina Kościołem domowym (źródło: FC 17-64).
14. Tematy od 1 do 5 prowadzi duszpasterz. Tematy od 6 do 10 prowadzą małżeństwa zaangażowane w ruchy i stowarzyszenia oraz doradcy życia rodzinnego z ważną misją kano-niczną od biskupa diecezjalnego.
 15. Literatura pomocna do przeprowadzenia poszczególnych tematów znajduje się na końcu niniejszych *Wskazań*.
 16. W realizacji katechez przedmałżeńskich bardzo ważną rolę odgrywa sposób ich przepro-wadzenia. Każdy temat w ramach przygotowania przedślubnego powinien być prowa-dzony z wykorzystaniem metod aktywizujących parę oraz całą grupę. Ponadto warto wy-korzystywać wszelkie środki audiowizualne – prezentacje, filmy, słuchowiska, a także róż-nego rodzaju testy i kwestionariusze do pracy w parze. Literatura, która zawiera tego typu pomoce, jest zaproponowana w ostatnim paragrafie.

Zachęca się do prowadzenia zajęć w formie warsztatowej. Aktywizacja pary ma na celu zmobilizowanie jej do przepracowania między sobą określonych tematów, zachęcenia do wspólnej rozmowy oraz nauki dialogu narzeczeńskiego, a później małżeńskiego.

W realizacji powyższych katechez warto zwrócić uwagę między innymi na następu-jące kwestie:

- w temacie nr 6 oprócz wprowadzenia do naturalnych metod rozpoznawania płodności należy poruszyć zagadnienia dotyczące powołania do rodzicielstwa, roli matki i ojca oraz szacunku dla życia;
- temat nr 7 w formie świadectwa życia małżeńskiego powinna przeprowadzić para mał-żeńska, która ma do tego predyspozycje. Wyboru dokonuje odpowiedzialny za przygo-

- towanie. Można również zaprosić dwie pary z różnym stażem małżeńskim. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na współczesne zagrożenia dla rodziny (np. emigracja zarobkowa, mentalność rozwodowa) oraz sposoby przeciwdziałania im;
- przy realizacji tematu nr 8 można skorzystać z doświadczenia i wiedzy osób, które ukończyły szkolenie z zakresu komunikacji w rodzinie. Lista tych osób dostępna jest w Wydziale Duszpasterstwa Rodzin Legnickiej Kurii Biskupiej lub na stronie internetowej: www.drldl.diecezja.legnica.pl. Temat ten powinien obejmować kwestie dotyczące znaczenia rozmowy, warunków udanej komunikacji oraz sposobów rozwiązywania konfliktów;
 - w temacie nr 9 ważne jest przepracowanie indywidualnie przez każdą osobę oraz wspólnie w parze zagadnień dotyczących rodzin, z których młodzi pochodzą. Konieczne jest również uświadomienie im, że po ślubie będą stanowić nową, odrębną rodzinę. To istotna kwestia psychicznego wyjścia z domu i ustanowienia nowych granic między młodymi małżonkami a rodzicami. Ten temat powinien być również podjęty z rodzicami pary. W trakcie przygotowania narzeczonych do małżeństwa warto zorganizować w parafii konferencję przeznaczoną tylko dla rodziców narzeczonych, która poruszy takie zagadnienia, jak: opuszczenie rodziców przez dorosłe dzieci, etapy życia rodzinnego, sakrament małżeństwa, przyczynianie się do rozłączenia małżeństwa itp.;
 - temat nr 10 należy przeprowadzić przede wszystkim w oparciu o adhortację apostoła Jana Pawła II *Familiaris consortio* (nr 17-64), w której wymienione i opisane są zadania rodziny chrześcijańskiej. Ponadto warto wspomnieć o wartości budowania w rodzinie domowego Kościoła.
17. Na tym etapie przygotowania nupturienci wchodzi w stan narzeczeństwa. Ma on służyć wszechstronnemu poznaniu i dokonaniu ustaleń pod kątem przyszłego życia w małżeństwie. Jest to czas wzrastania osób i ich więzi dla dobra przyszłego małżeństwa. Dobrze przeżyte narzeczeństwo zwiększa szansę na szczęśliwe małżeństwo.
- Episkopat polski zaleca, by zaręczyny odbywały się przynajmniej 6 miesięcy przed ślubem. Najbliżsi członkowie obu rodzin, o ile to możliwe rodzice, rodzeństwo i dziadkowie, powinni spotkać się na skromnej uroczystości rodzinnej. Dobrze zorganizowana i przeżyta uroczystość ułatwi rodzinom nawiązanie bliższych kontaktów. Rodzice obydwu stron (a w ich braku opiekunowie z ramienia rodziny, np. dziadkowie lub ktoś z rodzeństwa rodziców, względnie najstarszy brat czy siostra) są upoważnieni przez biskupa diecezjalnego (por. kan. 1168) do pobłogosławienia pierścionków zaręczynowych, które następnie oblubieńcy wymieniają między sobą, oświadczając, że odtąd będą się uważać za narzeczonych oraz zamierzają się pobrać w ustalonym czasie, jeżeli przez wzajemne poznanie się wspólnie dojdą do przekonania, że potrafią stworzyć dobrane i zgodne małżeństwo. Są bowiem świadomi, że dalsze losy ich przyszłego związku zależą w dużym stopniu od trafnego wzajemnego wyboru. Podczas rodzinnego spotkania można na przykład posłużyć się tekstami specjalnego *Obrzędu zaręczyn i błogosławieństwa narzeczonych*, które dostępne są między innymi w książce: *Rytuał domowy. Rok rodziny katolickiej* (Wrocław 2010, s. 161-166) lub w *Obrzędzie błogosławieństw* (tom I, Katowice 2010, s. 92-98).
- Narzeczeństwo ma na celu lepsze wzajemne poznanie się przyszłych małżonków, w czym dyskretnie, szanując intymność każdego z nich, mogą bardzo pomóc rodziny

z obu stron. Chodzi głównie o wzajemne rozeznanie charakterów, zalet i umiejętności, a także ewentualnych obciążeń dziedzicznych, zapoczątkowanych anomalii psychicznych czy nawet ukrywanych nałogów, np. pijaństwa, narkomanii itp. Należy w tym miejscu podkreślić, że narzeczeństwo nie może być czasem wspólnego zamieszkania czy tzw. życia na próbę.

Przez zawieranie zaręczyn w gronie rodzinnym można dostrzec wartość domowego Kościoła, podkreślić typową i odpowiedzialną rolę rodziców i członków rodziny w procesie powstawania nowego związku, a także dowartościować dziedzictwo, jakie każdy wynosi z domu rodzinnego⁴.

C. Przygotowanie bezpośrednie

18. Jest to ostatni etap przygotowania do małżeństwa i życia w rodzinie, który należy rozpocząć na 3 miesiące przed planowaną datą ślubu. Narzeczeni zgłaszają się do kancelarii parafialnej, by odbyć z księdzem rozmowę kanoniczno-duszpasterską. Na to spotkanie przynoszą następujące dokumenty: aktualne świadectwo chrztu św. (niestarsze niż 6 miesięcy od daty wystawienia); dowód tożsamości; indeks, w którym podpisem i pieczęcią zostały poświadczony odbyte katechezy przedślubne lub zaświadczenie o ukończonej katechezie przedmałżeńskiej; ostatnie świadectwo katechizacji; zaświadczenie z USC (przy ślubie konkordatowym). Spotkanie to ma na celu wypełnienie formalności związanych ze sporządzeniem protokołu przedślubnego, ale przede wszystkim zorientowanie się, jaki jest poziom religijny narzeczonych i na ile uczestniczą oni w życiu Kościoła.
19. W sytuacji, kiedy jedno lub oboje narzeczonych nie przyjęło jeszcze sakramentu bierzmowania, należy umożliwić im jego przyjęcie. Duszpasterz powinien pomóc nupturientom w przygotowaniu się do przyjęcia tego sakramentu i skierować ich do miejsca, gdzie mogą go przyjąć⁵. W tych przypadkach należy kierować się praktyką przyjętą w diecezji legnickiej.
20. Jeżeli w trakcie badania kanonicznego okaże się, że małżeństwo pragnie zawrzeć osoba nieochrzczona lub osoba ochrzczona, ale niewprowadzona w życie eucharystyczne, należy ją odesłać do diecezjalnego lub rejonowego ośrodka katechumenatu dla dorosłych, w celu przygotowania do przyjęcia sakramentu chrztu oraz wprowadzenia w życie chrześcijańskie (zob. DDR 35). W przypadku, gdy w diecezji nie ma takiego ośrodka, do sakramentów wtajemniczenia powinien przygotować kapłan przygotowujący parę do ślubu.
21. Duszpasterz jest również zobowiązany powiadomić narzeczonych o obowiązku spowiedzi. Powinien on bardziej zaakcentować aspekt duchowy niż formalny sakramentu pokuty

⁴ Zob. *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w kościele katolickim* (13 XII 1989).

⁵ „Katolicy, którzy jeszcze nie przyjęli sakramentu bierzmowania, przed zawarciem małżeństwa powinni go przyjąć, aby dopełnić wtajemniczenie chrześcijańskie, jeśli jest to możliwe bez poważnej niedogodności” (KPK 1065 § 1).

w bezpośrednim etapie przygotowania do małżeństwa. Ważne jest, by uświadomić narzeczonemu, iż spowiedź należy odbyć dwukrotnie. Druga spowiedź odbywa się dzień lub dwa przed zawarciem sakramentu małżeństwa.

Spowiedź przedślubna powinna być poprzedzona dobrym rachunkiem sumienia. Jest on również dostępny w indeksie dla narzeczonych. W okresie przygotowania bezpośredniego zaleca się spowiedź generalną, czyli z całego życia.

Jeśli kandydaci do zawarcia sakramentu małżeństwa prowadzą już ze sobą wspólnotę życia przez fakt np. wspólnego zamieszkania, zobowiązuje się ich do odbycia tylko jednej spowiedzi przedślubnej, na dzień przed zawarciem sakramentu małżeństwa. Podczas przygotowania należy jednak uczynić wszystko, by podjęli w tym czasie życie w czystości i tym samym owocniej przeżyli okres oczekiwania na zawarcie sakramentu małżeństwa.

D. Poradnia rodzinna

22. Następnie narzeczeni zostają skierowani do poradni rodzinnej na spotkanie z doradcą życia rodzinnego. W ramach przygotowania do małżeństwa należy bezwzględnie przeprowadzić minimum trzy spotkania z narzeczonymi. Para powinna zostać o tym poinformowana już na etapie przygotowania bliższego lub najpóźniej na pierwszej rozmowie duszpasterskiej w kancelarii parafialnej. Spotkania mają dotyczyć przede wszystkim kwestii odpowiedzialnego rodzicielstwa, odpowiedzialności za wzajemną miłość i przekazywanie życia, znaczenia naturalnych metod rozpoznawania płodności, nauczania Kościoła w tym aspekcie oraz szkodliwości środków antykoncepcyjnych.

Zajęcia w poradni powinny być prowadzone w odpowiednich odstępach czasu, by dokładnie zapoznać parę z zasadami prowadzenia obserwacji objawów płodności oraz umożliwić jej dostarczenie swojej pierwszej karty obserwacji wypełnionej w całości. Dlatego też tak istotne jest poinformowanie narzeczonych o tym fakcie jak najwcześniej.

Spotkanie w poradni rodzinnej ma również na celu zapoznanie narzeczonych z możliwością korzystania z jej usług oraz uświadomienie im, że jej pracownicy są zawsze do ich dyspozycji. Dla człowieka odpowiedzialnego jest dziś czymś naturalnym korzystanie z doradztwa oraz pomocy osób kompetentnych i odpowiedzialnych w sprawach zdrowia fizycznego i psychicznego, a zwłaszcza w tak ważnej sprawie, jak intymne pożycie (zob. DDR 31). Posługę w poradni rodzinnej mogą prowadzić tylko ci doradcy życia rodzinnego, którzy mają ważną misję od biskupa diecezjalnego.

Każde spotkanie doradcy z parami powinno zawsze uwzględniać sytuację danej osoby oraz pary. Ważne jest, by na poszczególnych spotkaniach poruszyć poniższe zagadnienia:

Pierwsze spotkanie

1. Odpowiedzialne rodzicielstwo w nauczaniu Kościoła. Należy przedstawić narzeczonym elementy tej nauki, odwołując się zwłaszcza do encykliki Pawła VI *Humanae vitae*.
2. Zalety naturalnych metod rozpoznawania płodności dla życia małżeńskiego i rodzinnego oraz wzmocnienie motywacji obojga.
3. Dokonanie weryfikacji uprzedzeń, zafałszowań na temat płodności i metod jej rozpoznawania.

4. Podstawy naukowe zastosowania naturalnych metod rozpoznawania płodności jako metod diagnostycznych:
 - przedstawienie dowodów na naukowość i biologiczne podstawy naturalnych metod rozpoznawania płodności,
 - omówienie wskaźników płodności łącznie z przedstawieniem zmian hormonalnych w czasie cyklu miesięczkowym kobiety.
 - przedstawienie zasad obserwacji i notowania jednej, wybranej metody.
5. Zalecenie lektury i zachęcenie do rozpoczęcia obserwacji przez narzeczoną.

Po pierwszym spotkaniu należy umówić się na kolejne, które będzie miało miejsce nie wcześniej niż po dwóch tygodniach.

Drugie spotkanie

1. Omówienie na kartach ćwiczeniowych reguł wyznaczania faz płodności i niepłodności.
2. Powtórzenie wraz z parą podstawowych zasad obserwacji wskaźników płodności i upewnienie się, że para wszystko rozumie.
3. Wypełnianie wraz z parą kart ćwiczeniowych.
4. Przedstawienie elementów psychologii prenatalnej.
5. Zachęcenie narzeczonej, by na ostatnie spotkanie przyszła z pełną kartą obserwacji.

Należy umówić się na trzecie spotkanie za miesiąc – tak, by para miała wypełnioną pełną kartę.

Trzecie spotkanie

1. Omówienie wykresu ciążowego i wyznaczania terminu porodu.
2. Sytuacje szczególne w życiu małżeńskim – omówienie okresu po porodzie.
3. Zagrożenia dla miłości małżeńskiej wynikające ze stosowania środków antykoncepcyjnych i wczesnoporonnych.
4. Elementy bioetyczne dotyczące *in vitro*.
5. Naprotechnologia jako szansa leczenia niepłodności pary.

Ostatnie spotkanie powinno zakończyć się zaproszeniem narzeczonych do kontynuowania nauki danej metody rozpoznawania płodności. Pełna nauka powinna trwać bowiem jeden rok.

23. „Niech więc małżonkowie chrześcijańscy, posłuszni Jego głosowi, pamiętają że ich powołanie do życia chrześcijańskiego, zrodzone przez chrzest, zostało rozwinięte i umocnione w sakramencie małżeństwa. Ten bowiem sakrament daje im moc i niejako ich konsekruje, by wiernie wypełniali swe obowiązki, by swe powołanie doprowadzili do właściwej mu doskonałości oraz by dawali, jak na nich przystało, chrześcijańskie świadectwo wobec świata. Takie bowiem powierza im Pan zadanie, aby ukazywali ludziom świętość i słodycz tego prawa, dzięki któremu ich wzajemna miłość wiąże się ściśle z tą ich frakcją przez którą współdziałają oni z miłością Boga, Twórcy ludzkiego życia [...]. Niechże więc małżonkowie ochotnie podejmą wyznaczone im zadania, wspierani przez wiarę i nadzieję, która nie zawodzi” (*Humanae vitae*, nr 25).

III. WSKAZANIA LITURGICZNE

24. W obrzędku łacińskim małżeństwo między dwojgiem katolików jest zazwyczaj zawierane podczas Mszy św., ze względu na związek wszystkich sakramentów z Misterium Paschalnym Chrystusa. W Eucharystii urzeczywistnia się pamiątka Nowego Przymierza, przez które Chrystus na zawsze zjednoczył się z Kościołem, swoją umiłowaną Oblubienicą, za którą wydał samego siebie. Słuszne jest zatem, by małżonkowie przypieczętowali swoją zgodę na wzajemne oddanie się sobie przez dar własnego życia, jednocząc się z ofiarą Chrystusa za Kościół, uobecnioną w Ofierze eucharystycznej, i przyjmując Eucharystię (KKK 1621).
25. Jeżeli okoliczności za tym przemawiają, przy udziale samych narzeczonych należy wybrać czytania z Pisma Świętego, które będą objaśnione podczas homilii. Można zaproponować, by zawierający małżeństwo lub ktoś z ich gości, jeśli mają do tego odpowiednie predyspozycje, przeczytali podczas Mszy św. czytania biblijne oraz wyznaczyć osobę, która zaśpiewa psalm responsoryjny.
26. Podobnie jak powyżej, jeśli okoliczności na to pozwalają, wraz z narzeczonymi można przygotować tekst modlitwy powszechnej. Intencje tej modlitwy mogą przeczytać oni lub wyznaczone i odpowiednio przygotowane osoby.
27. Wykonywane śpiewy powinny być dostosowane do obrzędów małżeństwa i wyrażać wiarę Kościoła.
28. Gdy małżeństwo zawiera się w czasie Mszy św., używa się formularza *Mszy obrzędowej za nowożeńców* i szat koloru białego lub złotego. Gdy przypada dzień wymieniony w numerach 1-4 tabeli dni liturgicznych⁶, odprawia się Mszę z dnia z jej czytaniem, zachowując błogosławieństwo małżonków oraz, zależnie od okoliczności, właściwą dla obrzędu formułę błogosławieństwa końcowego.

Jeżeli jednak w okresie Narodzenia Pańskiego i w okresie zwykłym małżeństwo zawiera się w niedzielę w czasie Mszy św., w której uczestniczy wspólnota parafialna, odprawia się Mszę z niedzieli.

Ponieważ liturgia słowa dostosowana do sprawowania małżeństwa ma wielkie znaczenie dla katechezy, którą należy głosić na temat samego sakramentu i obowiązków małżeńskich, gdy przepisy zabraniają odprawienia Mszy za nowożeńców, można jedno czytanie wziąć z tekstów przewidzianych na liturgię małżeństwa.

⁶ Są to następujące dni:

1. Paschalne Triduum Męki i Zmartwychwstania Pańskiego.
2. Narodzenie Pańskie, Objawienie, Wniebowstąpienie i Zesłanie Ducha Świętego. Niedziele Adwentu, Wielkiego Postu, okresu wielkanocnego, Środa Popielcowa. Dni Wielkiego Tygodnia od poniedziałku do czwartku włącznie. Dni w oktawie Wielkanocy.
3. Uroczystości Pańskie, Najświętszej Maryi Panny oraz świętych umieszczone w kalendarzu ogólnym. Wspomnienie wszystkich wiernych zmarłych.
4. Uroczystości własne, a mianowicie:
 1. Uroczystość głównego patrona miejscowości lub miasta.
 2. Uroczystość poświęcenia kościoła własnego i rocznica poświęcenia.
 3. Uroczystość tytułu kościoła własnego.
 4. Uroczystość tytułu lub założyciela albo głównego patrona zakonu lub zgromadzenia.

29. Świąteczny charakter sprawowania małżeństwa powinien się wyrazić również w odpowiedniej dekoracji kościoła. Nie powinno być zbędnego przepychu.
30. Jeśli małżeństwo sprawuje się w dniu o charakterze pokutnym, zwłaszcza w Wielkim Poście, proboszcz powinien napomnieć narzeczonych, aby mieli na uwadze szczególny charakter tego czasu. Zakazane jest sprawowanie małżeństwa w Wielki Piątek Męki Pańskiej i w Wielką Sobotę.
31. Do fotografowania i filmowania celebracji liturgicznych mogą być dopuszczone osoby, które ukończyły specjalny kurs i uzyskały zezwolenie władzy kościelnej. Przed uroczystością powinny wylegitymować się przewodniczącemu liturgii i uzgodnić z nim szczegóły związane z fotografowaniem i filmowaniem.

IV. LITERATURA

- Białecka B., *Małżeństwo, przemyśl to!*, Wydawnictwo Dębogóra, Dębogóra 2012.
- Braun-Gałkowska M., *Zaprosili także Jezusa. Konferencje przedmałżeńskie*, Wydawnictwo Gaudium, Lublin 2009.
- Chapman G., *5 języków miłości*, Wydawnictwo Esprit, Kraków 2014.
- Chapman G., Southern R., *Przewodnik po relacjach rodzinnych*, Wydawnictwo Vocatio, Warszawa 2007.
- Dudziak U., Koszałka G., Młyński J. (red.), *Poradnictwo rodzinne w teorii i w praktyce*, Wydawnictwo Homo Dei, Kraków 2013.
- Garascia A., *Zanim jej powiesz tak. Przygotowanie do sakramentu małżeństwa dla narzeczonej*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2012.
- Garascia A., *Zanim jemu powiesz tak. Przygotowanie do sakramentu małżeństwa dla narzeczonego*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2015.
- Garascia A., *Zanim powiesz TAK. Przygotowanie do sakramentu małżeństwa dla narzeczonego*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2015.
- Grzybowski J., *Nas dwoje. Przed nami małżeństwo*, Wydawnictwo M, Kraków 2005.
- Guzewicz M., *Miłość małżeńska może być piękna. Recepta na szczęście w małżeństwie*, Wydawnictwo Misjonarzy Krwi Chrystusa, Częstochowa 2009.
- Kiernikowski Z., *Dwoje jednym ciałem w Chrystusie*, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 2009.
- Knotz K., Wilk M., Wilk J., Zajic A., *Teściowie i młodzi. Jak to ma działać?*, Wydawnictwo Edycja św. Pawła, Częstochowa 2013.
- Maciejewska K., Maciejewski P., Zielińska H., *Małżeństwo i rodzina. Materiały dla katechizujących osoby dorosłe*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2015.
- Miras J., Banares J. I., *Małżeństwo i rodzina. Wprowadzenie teologiczne*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2009.
- Poradnik szczęśliwego małżeństwa (książka + 2 DVD), Wydawnictwo św. Stanisława BM, Kraków 2012.

- Puchała S., Malicka T, Malicki E., *Narzeczeni, czyli dziewięciospotkaniowe bezpośrednie przygotowanie do małżeństwa prowadzone metodą dialogową*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2004.
- Quilici A., *Narzeczeństwo*, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 2009.
- Szewczyk W. (red.), *Przygotowanie do małżeństwa*, Wydawnictwo Michalineum, Warszawa 2006.
- Timmel P., Timmel C., *Dlaczego warto się zaręczać?*, Wydawnictwo Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2005.
- Tortalla E., Tortalla M., Corrido S., *Droga w stronę miłości. Kurs dla zakochanych. Konspekty – ćwiczenia – prezentacje*, Wydawnictwo ESPE, Kraków 2009.
- Urbaniak A., *Wychować dobrego człowieka*, Wydawnictwo Bonami, Poznań 2012.
- Wandrasz M. (red.), *Przygotowanie bliższe do małżeństwa*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2005.
- Zienkiewicz A., *Miłości trzeba się uczyć*, Wydawnictwo Bratni Zew, Kraków 2002.

V. WYKAZ SKRÓTÓW

- DDR – *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin*
- FC – *Jan Paweł II. Adhortacja apostolska Familiaris consortio*
- KKK – *Katechizm Kościoła katolickiego*
- KPK – *Kodeks prawa kanonicznego*
- USC – *Urząd Stanu Cywilnego*

Zatwierdzam tę instrukcję jako obowiązującą w diecezji legnickiej na okres trzech lat od dnia 1 marca 2016 r.

† **Zbigniew Kiernikowski**
Biskup Legnicki

Legnica, 25 luty 2016 r.